

VONDeLing

Tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 18 – april 2016

Redactioneel

Ze steken eindelijk hun kopje boven om open te komen: in onze tuin bloeien de eerste krokussen. Kouwelijk houden ze hun paarse en gele blaadjes dicht, behalve wanneer de zon doorkomt. Dan gaan ze open, geheel naar de zon toegewend, zich verliezend in haar warmte. Die krokussen hebben mij een eenvoudige levensles te leren: ik ontplooi me pas ten volle wanneer ik me verlies aan iets dat groter is dan mezelf. Wie de blik gericht houdt op God en de mensen, leeft anders dan wie alleen aandacht heeft voor zichzelf. Dat geldt ook voor een katholieke school. Men kan zo gericht zijn op het behoud van wat er is dat men in alles wat ons maatschappelijk uitdaagt om uit onze comfortzone te treden een probleem ziet. Nochtans is het juist hier dat een katholieke school zichzelf is: door, zoals Jezus, de eigen normen te durven bevragen in het licht van een allesomvattende liefde. Een liefde die geeft zonder iets terug te vragen. Een liefde die ons soms figuurlijk, soms letterlijk naar het kruis leidt.

Einstein vertelde ooit volgende fabel: 'De duizendpoot was er erg trots op dat hij duizend poten had. Zijn buurvrouw, de pad, was bedroefd omdat ze er maar vier bezat. Op zekere dag kreeg zij de duivelse inval om aan de duizendpoot te schrijven: Hooggeachte Heer, zou u me misschien kunnen meedelen welke van uw duizend poten u eerst beweegt, wanneer u uw geachte lichaam wilt verplaatsen en in welke volgorde u de overige negenhonderd negennegentig poten verplaatst? De duizendpoot begon na te denken en probeerde het eerst met de ene, dan met de andere poot. Hij was niet meer in staat één poot te bewegen. Waar Einstein voor waarschuwt is een teveel aan denken. Door het scheppen van allerlei bijkomstige problemen slaag ik er niet in me te concentreren op het echte probleem. Nu en dan moet ik meer op de intuïtie van de onbaatzuchtige liefde afgaan dan op mijn denken. Wie van alles een probleem maakt, komt niet tot de daad. En daden zullen er nodig zijn om iedereen in de kleurrijke maatschappij waarin ik leef een eerlijke kans te geven, ook in het katholiek onderwijs dat ik heet te behartigen.

*Fons Uytterhoeven
bisschoppelijk afgevaardigde*

Colofon

Digitaal tijdschrift
van het
Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom
Mechelen-Brussel

Frederik De Merodestraat
18, 2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)

Fax: 015 29 84 03

E-mail:

info@vikom.be

Website:

www.vikom.be

Versijnt 4 keer per jaar.

Redactie:

Guido François

Jürgen Mettepenningen

Fons Uytterhoeven

Tekst + Foto's: Guido François
(tenzij anders vermeld)

Ver. uitgever:

Fons Uytterhoeven

Inhoud:

Redactioneel	1
Actualia	2
Vieringen, conferenties	15
Personalia	23

Actualia

DIENST IDENTITEIT: Terugblik na drie jaar werking

Dit schooljaar 2015-2016 is inmiddels het derde jaar dat de Dienst Identiteit bestaat. Bisschoppelijk afgevaardigde Fons Uytterhoeven riep de dienst in augustus 2013 in het leven binnen het kader van de nieuwe structuur van het vicariaat: naast de Dienst Pedagogische Begeleiding (DPB) en de Dienst Schoolorganisatie een Dienst Identiteit dus. Ondertussen is er op het vlak van verschillende terreinen en verhoudingen al heel wat gewijzigd, niet het minst vanuit de ontwikkelingen van koepelorganisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Ook binnen de werking van de Dienst Identiteit liet zich dat voelen. Die dienst omvat drie luiken: de inspectie-begeleiding voor het vak rooms-katholieke godsdienst, de ondersteuning van de pastoraal op school en de dienstverlening omtrent alles wat met de identiteit van de school gepaard gaat.

In deze bijdrage ga ik nu niet in op de verkenningsronde die momenteel gaande is binnen de inspectie-begeleiding rooms-katholieke godsdienst op Vlaanderenbreed niveau, ten behoeve van meer gelijkvormigheid en optimalisering van de werking. En ook heb ik het hier niet over de vierde pastorale impulsdag Basisonderwijs die volop in voorbereiding is (en die plaatsvindt op 16 september) of over de eerste pastorale studiedag Secundair Onderwijs op Vlaanderenbreed niveau, die plaatsvond in samenwerking met UCSIA op 15 maart (zie een ander artikel in dit nummer). Ik richt de focus louter op het luik identiteit van de dienstverlening vanuit ons vicariaat, beseffend dat dit luik nooit helemaal los kan worden gezien van de andere twee luiken.

Kortom: wat doet het vicariaat om de identiteit van onze scholen mee te helpen ondersteunen, voeden en uitbouwen?

Foto: een pastorale studiedag voor het secundair onderwijs een paar jaar geleden.

Katholieke dialoogschool en consortium

Sinds de komst van Lieven Boeve als directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen raakt de term 'katholieke dialoogschool' gaandeweg ingeburgerd. Elke school van het katholiek onderwijs wordt aan de hand van deze term en de daaraan gekoppelde visietekst uitgenodigd om zelf te groeien als katholieke dialoogschool. Daarmee is gezegd dat (1) elke school op een unieke/andere wijze een katholieke dialoogschool is, en (2) dat het een term is die wijst op een proces in plaats van op een resultaat (het werk vertrekt niet van nul en is nooit af).

Enkele maanden geleden kreeg ik als directeur van de Dienst Identiteit van ons vicariaat, met uitdrukkelijke instemming van Fons Uytterhoeven, de verantwoordelijkheid over de projectgroep in de schoot van Katholiek Onderwijs Vlaanderen binnen het nieuw opgerichte consortium tussen Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de Katholieke Universiteit Leuven. Aan beide zijden is er een projectgroep bezig rond alles wat met de katholieke dialoogschool te maken heeft. De werking van het consortium werd voor dit schooljaar afgebakend met drie taken: (1) voorbereiding van het luik 'katholieke dialoogschool' op het congres dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen organiseert op 2 juni, (2) voorbereiding van een publicatie over 'hoe katholieke dialoogschool zijn', publicatie die op 2 juni wordt gepresenteerd en aan de congresgangers wordt meegegeven, en (3) voorbereiding van de werking omtrent katholieke dialoogschool de komende jaren, waarbij vanuit het consortium een meerjarenproject wordt voorbereid.

Bisschoppelijk afgevaardigde Fons Uytterhoeven ziet het als een win-win voor het vicariaat en de koepelorganisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen dat zijn dienst Identiteit een constructieve rol speelt in de uitbouw van de dienstverlening rond identiteit ten behoeve van onze scholen Vlaanderenbreed.

Uitrol katholieke dialoogschool

Via een presentatie op netwerkdagen heb ik alle directies van het basisonderwijs van onze regio bereikt. Deze presentatie over de katholieke dialoogschool vertrekt vanuit diversiteit (maatschappelijke werkelijkheid) en onze christelijke inspiratie, waarbij via dialoog elkeen op school versterkt wordt als mens. Die antropologische insteek is uitermate belangrijk en vormt de hoeksteen van de theologische insteek: hoe menselijker we zijn voor elkaar, hoe meer ruimte God krijgt om zijn wil te laten geschieden. De christelijke inspiratie is daarbij niet het doel, wel de fond, precies om alle mensen op school te versterken zoals ze zijn, inclusief de talenten in hen mee naar boven te halen zoals die in hen zijn gelegd. Christelijke inspiratie uit zich op school door daden en duiding: sommige zaken gebeuren expliciet vanuit de christelijke inspiratie, zoals bijvoorbeeld

pastoraal, terwijl de meeste zaken op school duiding vragen. Daarbij is in een katholieke school dus per definitie ook het evangelie een bron voor de duiding. Een katholieke dialoogschool draait niet rond een abstracte theorie of theologie. Ze draait rond mensen en hun welzijn: van leerlingen, leerkrachten, directie, bestuurders, ouders. Laat dat nu net aansluiten bij Jezus, voor wie ook de concrete naaste met zijn talenten en noden op de eerste plaats kwam. Dat alles concretiseren op het niveau van de school, vormde het vervolg en het slot van de presentatie, die overigens inhoudelijk groeide naarmate ze meer gevoed werd door de dialoog met mensen.

De gesprekken op het colloquium van de directies Basisonderwijs en op het directiecongres Secundair Onderwijs van de regio Mechelen-Brussel, zijn uitermate verrijkend om bepaalde ervaringen en

Jürgen Mettepenningen en Sophie Veulemans (inspectie r.-k. godsdienst) bij een workshop over katholieke dialoogschool tijdens het colloquium van de directeurs basisonderwijs in november 2014.

inzichten te vernemen, uit te wisselen en af te toetsen. Al de ontmoetingen op die dagen zijn verfrissend en appellerend.

Via de samenwerking met de pedagogische begeleiding van onze regio krijgt de notie van katholieke dialoogschool een meer concrete invulling. Uiteindelijk is het in de katholieke dialoogschool te doen om vorming van kinderen en jongeren. Het christelijk mensbeeld is daartoe de hoeksteen, en dan zijn we snel bij de inhoud van voormelde presentatie beland.

Binnen de lerarenopleiding van Thomas More Hogeschool bewandel ik op dit ogenblik samen met Christa Damen, identiteitsverantwoordelijke binnen het vicariaat Onderwijs van het bisdom Antwerpen, een traject over katholieke dialoogschool. Dat traject bestaat uit een namiddag en vier avonden waarop alle docenten van levensbeschouwelijke vakken en andere geïnteresseerde docenten telkens nadenken over een bepaald facet van die katholieke dialoogschool. Elke avond mogen we een twaalfstal mensen begroeten en met hen op weg gaan.

Op de Didachè-studiedag in januari 2016 hield ik samen met voornoemde Christa Damen een lezing over pastoraal in de katholieke dialoogschool, in relatie tot het vak rooms-katholieke godsdienst.

Op naar het congres!

Op 2 juni krijgt de katholieke dialoogschool een prominente plaats op het congres. Daarmee zet Katholiek Onderwijs Vlaanderen hoog in op de identiteitsgroei en – begeleiding van onze scholen. Het besef is bij allen aanwezig dat de kracht van identiteit niet alleen zit in een sterk verhaal, maar ook in de concretisering van dat verhaal. Dat wil het congres duidelijk maken, met voorbeelden en getuigenissen, met visie en in dialoog met elkaar. Hopelijk mogen we elkaar daar zien!

→ U kunt de weg naar dat congres alvast mee beleven via Facebook: “Tweejuni Katholiek Onderwijs Vlaanderen”.

Jürgen Mettepenningen

Pastorale studiedag “Hoe zijn we gist in het deeg?”

Foto boven: Christa Damen, Fons Uytterhoeven en Dis van Berckelaer in het panel van de pastorale studiedag op 15 maart 2016 (foto Jürgen Mettepenningen)

Foto onder: Jürgen Mettepenningen

Op dinsdag 15 maart 2016 verzamelden tachtig mensen zich in de prachtige zalen van het Hof van Lierde te Antwerpen. In samenwerking met UCSIA hadden de verantwoordelijken pastoraal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen voor het eerst een Vlaanderenbrede studiedag georganiseerd. Gastheer *Luc Braeckmans*, academisch directeur van UCSIA, leidde de dag in met de provocerende stelling dat de katholieke dialoogschool pastoraal zal zijn of niet zal zijn. Een mooie bezinning over de werken van barmhartigheid sloot het inleidend luik af.

Centrale lezing was de tekst “De smaak van Gods tederheid”, waarin *Jürgen Mettepenningen*, directeur van de Dienst Identiteit in het aartsbisdom, aan de hand van het broodrecept van Jeroen Meus een antwoord formuleerde op de dubbele vraag: hoe als katholieke dialoogschool gestalte geven aan Gods tederheid en hoe kan de pastorale werking daarbinnen en daartoe bijdragen? De lezing werd ‘gesmaakt’ door de aanwezigen, die daarna verdeeld werden in groepen om in gesprek te gaan over de lezing, gekoppeld aan ieders eigen engagement en context.

Na een broodjeslunch vertolkten de moderatoren van de gespreksgroepen de centrale punten die in de voormiddag aan bod kwamen in hun respectieve groep. Vanaf dat moment zat ook Lieven Boeve, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, in de zaal. Na aandachtig de observaties en vragen beluisterd te hebben, nam hij zelf het woord gedurende een uur. Boeve gaf zijn respons bij de lezing van Mettepenningen en de feedback van de gespreksgroepen. Zo stelde hij het belang van de pastorale werking in de katholieke dialoogschool niet in vraag, maar wilde hij dat belang anderzijds ook niet overschatten. Boeve ging de moeilijke vragen niet uit de weg, maar kaderde die in de huidige context en reikte wegen aan om als actoren binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen samen de schouders te zetten onder het project van de katholieke dialoogschool, op weg naar de toekomst.

Na enkele vragen vanuit de zaal, rondsloot Luc Braeckmans de studiedag af, stellend dat zijn provocerende openingszin alvast de toets van de studiedag doorstaan leek te hebben. Een afsluitend drankje bood gelegenheid tevreden en verrijkt terug te kijken op een geslaagde studiedag.

→ De lezing van Jürgen Mettepenningen wordt later beschikbaar gesteld, na verwerking van alle feedback van de dialoog van de dag.

Stand van zaken BOS

Het BOS-proces blijft schoolbesturen in beweging brengen. Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting lijkt bij de overgrote meerderheid een onafwendbare opdracht, waar men maar best op tijd aan kan beginnen. Aan de ene kant is er dat urgentiebesef, aan de andere kant temporiseren sommige besturen omdat er van overheidswege nog geen nieuwe conceptnota of voorstel van decreet is verspreid, laat staan opgesteld. In verschillende regio's laten schoolbestuurders zich daardoor niet afremmen en werden er concrete stappen voorwaarts gezet door het ondertekenen of het voorbereiden van een intentieverklaring tot verdere gesprekken over BOS. Dat is onder meer het geval in de regio Leuven, in de oostrand rond Brussel en in de regio Asse-Merchtem-Opwijk-Meise-Wemmel. Uit de hoofdstad is er ook goed nieuws te melden.

Inspirerende artikels

Intussen waarschuwen deskundigen inzake organisatie-ontwikkeling, fusies en dergelijke voor een top-downbenadering en een ondoordachte schaalvergrotingsoperatie met weinig of geen toegevoegde waarde. Het is nuttig zulke artikels even onder de loep te nemen. Zij kunnen inspirerend zijn.

Bert Smits: Schaalvergroting in het onderwijs: scholen op mensenmaat. Een relationele netwerkbenadering (uit Impuls, dec. 2015)

De auteur gaat in op de verschillende stakeholders in het onderwijs en hun respectieve belang bij een schaalvergroting. Hij onderzoekt verder de netwerkorganisatie als interessant model voor schaalvergroting op mensenmaat en gaat na hoe het proces zo georganiseerd kan worden dat het leidt tot een gedragen en functionerende schoolorganisatie. Over één ding is hij heel duidelijk: “willen we de leraar en zijn autonomie centraal stellen, dan moeten we die van bij de start erbij betrekken”. Aangezien het niet over ‘schoolvergroting’ gaat, komt (bestuurlijke) schaalvergroting neer op “een netwerk van autonome scholen die op bestuurlijk vlak een eenheid vormen”.

Verhoging van het beleidsvoerend vermogen in scholen en schaalvergroting kunnen perfect samen gaan, maar een geslaagd proces van schaalvergroting houdt volgens Smits “op elk moment rekening met de mensen binnen de organisatie”. Het moet leerkrachten en uiteindelijk leerlingen ten goede komen en kan dus geen louter bestuurlijke kwestie zijn.

Bij zijn uitleg over de school als netwerkorganisatie horen we een echo van het boek “Scholen slim organiseren” van Yves Demaertelaere en Tom Van Acker (Uitgeverij Lannoo 2014). Voor een samenvatting van het artikel kunt u klikken op de volgende link: /sites/default/files/imce/synthese_artikel_bert_smits.docx

Geert Devos: “Bestuurlijke schaalvergroting: opportuniteit of bureaucratische valkuil?”

Vanuit een studie van de organisatie van scholengemeenschappen doet de auteur enkele aanbevelingen omtrent schaalvergroting. Vragen over de ideale schaalgrootte van scholen en de ideale bestuursvorm zijn niet te beantwoorden omdat ze uitgaan van verkeerde vooronderstellingen. De lokale omstandigheden en de wijze waarop je dat bestuur vorm geeft, spelen een belangrijke rol. Je kunt dus geen lineaire maatregelen uitvaardigen.

De positieve ervaringen van goed functionerende scholengemeenschappen (vertrouwen, goede verstandhouding, afstemming van het beleid) wijzen de richting aan. Naast

Coördinerend directeurs van scholengemeenschappen basis- en secundair onderwijs bij elkaar op 13 november 2015.

de vele voordelen van schaalvergroting mogen we niet blind zijn voor mogelijke nadelen als vervreemding (grotere afstand tussen bestuurders en ouders, leerlingen en de lokale gemeenschap), risico van professionalisering (zijn minder bestuurders automatisch beter en wie controleert het bestuur?), bureaucrativering en risico's op waterhoofdvorming...

De auteur pleit voor gedeeld leiderschap: "een sterke samenwerking in het leidinggevende team, een goede ondersteuning van de leerkrachten, een constante opvolging van de leerkrachten en de mogelijkheid tot echte participatie door de leerkrachten."

Devos heeft met Bert Smits gemeen dat hij ook sterk pleit voor organisch-culturele kenmerken in de werking van de organisatie, eerder dan te veel rationeel-technische kenmerken en een top-downbeleid. Het proces van schaalvergroting moet ook voldoende tijd krijgen. Het volledige artikel vindt u op de website van de UGent via de volgende link:

http://www.bellon.ugent.be/nieuws/nieuws2014/Visietekst_bestuurlijke_schaalvergroting_GeertDevos.pdf. Voor een samenvatting van dit artikel kunt u hier klikken: [/sites/default/files/imce/synthese_artikel_geert_devos.docx](http://sites/default/files/imce/synthese_artikel_geert_devos.docx)

Intentieovereenkomst regio Leuven

Plechtige ondertekening van de intentieovereenkomst regio Leuven in het VTI Leuven. Uiterst links: Dirk De Ceulaer, moderator.

Op 11 januari 2016 was het Vrij Technisch Instituut Leuven gastheer voor de ondertekening van de intentieovereenkomst rond BOS in de regio Leuven. De afgevaardigden van 29 van de 30 schoolbesturen uit de regio Leuven en het Hageland die in aanmerking kwamen, plaatsten hun handtekening onder de tekst die al op 14 oktober 2015 was voorgesteld in de Hogeschool UC Leuven-Limburg. Daarmee engageren ze zich om geregeld samen te komen met een stuurgroep om samen na te denken over de toekomstige bestuurlijke organisatie van het katholiek basis- en secundair onderwijs en over een globaal concept voor de hele regio Leuven. Het Don Bosco Onderwijscentrum ondertekende niet mee, maar wenst wel verder goed samen te werken. Voor de

plechtigheid met receptie, verzorgd door het CVO van het VTI Leuven, werden van alle schoolbesturen de gevolmachtigde ondertekenaars uitgenodigd, samen met de effectieve en de plaatsvervangende leden van de stuurgroep. Die bestaat uit één gemandateerde per schoolbestuur en wordt gemodereerd door Dirk De Ceulaer, ere-algemeen directeur van de hogeschool Odisee. De stuurgroep wordt voorbereid door een agendacommissie en logistiek ondersteund door het Vicariaat onderwijs, via de procesbegeleider Guido Dewinter. Guido François verleent als directeur van de dienst schoolorganisatie inhoudelijke en praktische ondersteuning. De stuurgroep kwam op 18 januari 2016 al een eerste keer samen. Het is de bedoeling tegen eind dit schooljaar een con-

cept en afspraken uit te werken voor heel de regio en uit te klaren hoe het geheel al dan niet organisatorisch opgedeeld dient te worden in twee of meer bestuursstructuren. Op 18 januari kon elk bestuur zijn verwachtingen en bezorgdheden uitspreken over de beoogde bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. Begin februari 2016 werd een persbericht de wereld in gestuurd naar de regionale pers. Het eerste medium dat er in zijn snelnieuws ruchtbaarheid aan gaf, ROB-TV, meldde verkeerdelijk dat het akkoord gesloten was tussen directeurs van 29 scholen, terwijl het hier duidelijk gaat over schoolbesturen die samen instaan voor 60 scholen en ruim 20 000 leerlingen. Voor de buitenwereld is het begrip 'schoolbestuur' blijkbaar niet heel duidelijk of tastbaar. Een reëel aandachtspunt in de verdere communicatie.

Receptie bij de ondertekening van de intentieovereenkomst in Leuven

Foto boven: enkele afgevaardigden van de regio Asse-Merchtem-Opwijk (foto Guido Dewinter)

Foto onder: overleg regio Oostrand van Brussel op 3-02-2016 in Kortenberg

Perspectieven voor andere regio's

In de regio '**Asse-Merchtem-Opwijk-Meise-Wemmel**' vond op 11 januari 2016 een constructieve vergadering plaats tussen schoolbesturen en directeurs over een ontwerp van intentieovereenkomst voor verdere gesprekken rond BOS in de regio. Op een eerder ontwerp, gebaseerd op dat van Leuven, waren heel wat reacties geformuleerd. Het vicariaat onderwijs heeft dan geprobeerd met alle opmerkingen en gevoeligheden rekening te houden en een nieuw ontwerp te presenteren. Indien de schoolbesturen zich daarin kunnen vinden, kan de intentieovereenkomst ondertekend worden en kan er ook daar een stuurgroep van start gaan. Een voordeel is dat er al heel wat nuttige gegevens over elkaar zijn verzameld en dat de e-mailcorrespondentie over het ontwerp van intentieverklaring al heel wat bezorgdheden en verwachtingen aan het licht heeft gebracht. Ook in die regio ondersteunt de procesbegeleider van het Vicariaat de werkzaamheden via voorbereiding en verslaggeving en nu en dan bemiddeling. Hij kan daarvoor gelukkig ook terugvallen op een erg actieve voorbereidende werkgroep met enkele bestuurders en de coördinerend directeurs van de scholengemeenschappen.

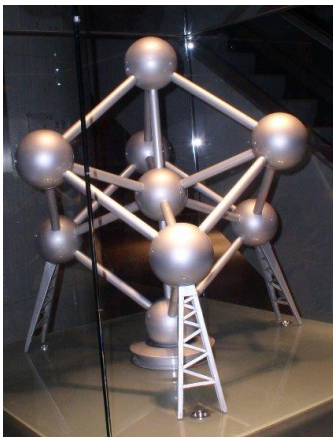

In de regio '**Oostrand van Brussel**' komt er ook schot in de zaak. Alle schoolbesturen behorend tot de scholengemeenschappen basisonderwijs 'Zoniën' en 'Zevenster' en de scholengemeenschap voor secundair onderwijs 'Drieklank' bleken bereid afgevaardigden te sturen naar een - voorlopig uitgebreide - overleggroep. Op 3 februari 2016 kwamen ze samen in de abdij van Kortenberg. In een plenair gedeelte lichtte Guido François de uitgangspunten toe van het model van intentieverklaring dat terug te vinden is op de website www.vikom.be. Hij besprak ook

het inspirerende artikel van Bert Smits over Schaalvergroting in het onderwijs (zie het begin van dit artikel). Nadien leidde Herman Schillebeeckx, voorzitter van het CASS van Scholengemeenschap Zevenster, het groeps-gesprek in. In drie groepen dienden de afgevaardigden zich te buigen over vijf stellingen die tot de intenties behoren in het model van intentieovereenkomst. Sommige stellingen bleven ongeveer volledig overeind, andere stellingen lokten discussie uit en werden nadien in plenum geamendeerd, zodat iedereen er zich in kon vinden.

Op 10 maart werden de gesprekken voortgezet. De groep hoopt binnenkort een intentieovereenkomst te kunnen ondertekenen waar ieder bestuur zich achter kan scharen.

In **Brussel** hebben intussen 17 besturen van basisscholen een intentieverklaring ondertekend. Zij willen in nauwe samenwerking met het VLP (Vlaams Lasalliaans Perspectief) ijveren om een missie met 7 pijlers (5 van het VLP en 2 typische vanuit de Brusselse context) waar te maken.

Deze besturen richten een nieuwe vzw op waar ze stelselmatig bestuurlijke bevoegdheden naar overhevelen. Daarvoor hebben zij al de statuten uitgewerkt. De bevoegdheden van de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur zijn opgesomd in de respectieve Huishoudelijke Reglementen. Het is de bedoeling dat die besturen op een bepaald ogenblik al hun bevoegdheden overgedragen hebben naar de nieuwe vzw. Het 'gewicht' van het bestuur blijft liggen bij wat dan de 'plaatselijke comités' zullen zijn. Besturen die nadien nog willen aansluiten moeten dat doen in de flow van dat moment. Ook de directeurs van de betrokken scholen zijn deelgenoot van het proces.

Bovenvermelde initiatieven zijn een illustratie van een evolutie in gunstige zin. We weten dat er ook elders in het aartsbisdom intentieovereenkomsten zijn afgesloten en stuurgroepen aan het werk zijn. Die doen echter geen beroep op onze ondersteuning, waardoor we hun vorderingen niet op de voet kunnen volgen. Er blijven in het bisdom slechts enkele regio's over waar we tot voor kort niet van wisten wat er rond BOS al dan niet gebeurde. Door gesprekken van onze procesbegeleider met schoolbesturen op het terrein bleek dat het nodig zal zijn dat we in bepaalde regio's de schoolbesturen eens samenbrengen om de knelpunten en mogelijkheden te bespreken.

In sommige gevallen zijn schoolbesturen vragende partij voor een snelle overname door een groter bestuur. Dat plaatst die congregaties of andere grotere besturen wel voor een probleem: in principe kunnen die besturen in nood pas in 2018 uit hun huidige scholengemeenschap treden. Intussen kunnen de overnemende partijen (indien ze niet behoren tot dezelfde scholengemeenschap) dus niet genieten van de incentives die bij de scholengemeenschap blijven en toch dienen ze al sneller de volledige verantwoordelijkheid te dragen en extra te investeren in mensen en middelen. Dat knelpunt kan niet zomaar opgelost worden.

Bekommernis van DCBaO Mechelen-Brussel

De Directiecommissie Basisonderwijs (DCBaO) van Mechelen-Brussel blijft zich intussen toch wel zorgen maken omtrent de gelijkwaardigheid van het basisonderwijs in het hele BOS-project. Net zoals in het Katholiek Onderwijs Vlaanderen niemand uit het basisonderwijs een leidinggevende functie heeft gekregen, vrezen de directeurs dat dat fenomeen zich ook zal manifesteren in het BOS-verhaal. Hierdoor is het goed mogelijk dat het basisonderwijs opnieuw volledig afhankelijk wordt van de goodwill van mensen uit de andere onderwijsniveaus. In dat geval is het niet denkbeeldig dat BOS voor het basisonderwijs niet de verhoopte meerwaarde zal bieden. De directiecommissie roept de onderhandelende besturen dan ook met aandrang op om met deze bezorgdheid rekening te houden.

Vormingssessies voor schoolbesturen

Vorming rond BOS

De vormingsmedewerkers van de Dienst Bestuur en Organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen stonden in januari 2016 voor een drukke maand: in vijf bisdommen organiseerden ze vormingssessies voor schoolbestuurders rond vier mogelijke thema's die verband houden met BOS (Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting). Elk bisdom kon maar twee thema's aanbieden. In het Aartsbisdom kozen we op 20 januari voor Organisatiemodellen en Deugdelijk bestuur.

Vorming voor schoolbesturen over organisatiemodellen, gegeven door Willy Penninckx op 20 januari 2016 (foto Guido Dewinter)

Organisatiemodellen

Voor het thema Organisatiemodellen was Willy Penninckx opnieuw bereid als spreker op te treden. Vorig jaar had hij een sessie verzorgd over veranderingsprocessen en een stappenplan om naar bestuurlijke schaalvergroting te groeien. Nu focuste hij op de organisatiemodellen waarvoor besturen die wensen te fuseren, kunnen kiezen. Dat kan maar nadat ze een gezamenlijke visie en missie hebben uitgewerkt en vastgelegd hebben hoe ze de schaal-vergrote structuur het liefst zien werken. Het organisatiemodel staat niet voorop maar vloeit voort uit alle voorafgaande besprekingen: ziet men het meest in een federale structuur of in een confederale? In het eerste geval opteert men voor één centrale raad van bestuur die over alles beslist, in het

tweede geval is er plaats voor plaatselijke bestuurscomités die zelf nog enkele bevoegdheden overhouden. Daarbinnen zijn er vele varianten mogelijk: een verticale of horizontale organisatie, een matrixstructuur, die beide kenmerken combineert, een hybride structuur waarbij men een evenwicht nastreeft tussen enkele organisatievormen en eigen accenten legt. Aan elke keuze blijken voor- en nadelen verbonden te zijn. Vijftig bestuurders en enkele directeurs (met coördinerende opdracht) namen aan die vorming deel. Tussendoor was er even ruimte voor groepswork. De tijd ontbrak echter om het 'kaartspel' te testen dat meegegeven werd samen met de uitgebreide syllabus.

Op die kaarten staan de verschillende onderdelen van een schoolorganisatie; daarmee kan men organigrammen leggen die beantwoorden aan de huidige structuur of aan de nieuwe gewenste structuur. Alvast een nuttig werkinstrument bij de overlegvergaderingen die schoolbesturen in tal van regio's hebben rond BOS.

Foto boven: Vorming rond deugdelijk bestuur op 20 januari 2016, gegeven door Lieve Van Camp (foto: Lieve Van Camp)

Foto onder: De voorzitters uit Liedekerke en Borchtlombeek, die de vorming 'inspraakbeleid' volgden in het Vicariaat onderwijs in Gent

Deugdelijk bestuur

De andere sessie over deugdelijk bestuur trok twintig geïnteresseerden en werd gegeven door Lieve Van Camp. Het uitgangspunt hier was de code van goed bestuur, een document dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen voorbereidt en wil aanbevelen aan elk schoolbestuur katholiek onderwijs. Er is al wat discussie geweest over de afdwingbaarheid van zo'n code, maar het *charter* (zoals het document voortaan genoemd wordt) zal alleen een moreel engagement inhouden. Het is aan elk schoolbestuur om de stellingen een eigen invulling of vertaling te geven naargelang van de context. Die stellingen situeren zich op

vier domeinen: inspraak, impact, integriteit en identiteit. Een schoolbestuur kan maar getuigen van deugdelijk bestuur als het op elk van die domeinen ernstige inspanningen doet. Tijdens de groepsgesprekken bleek duidelijk dat sommige goed georganiseerde besturen daarin veel verder staan dan andere. Niet ieder bestuur beschikt over voldoende interne controlemechanismen, organiseert voldoende inspraak of besteedt aandacht aan de identiteit, visie en missie. De vorming had als doel de deelnemers te laten nadenken over hoe 'deugdelijk' hun bestuur nu is en op welke punten het bijgestuurd kan worden, dit alles met het oog op bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting. Hoe groter de organisatie, hoe belangrijker het wordt dat ze met alle aspecten van goed bestuur in orde is.

Bij het charter (één A4-blad) hoort ook een toelichting. Die zal een en ander concreter maken met voorbeelden van good practice.

Inspraakbeleid

Voor het thema inspraakbeleid moesten we naar Gent. We hopen het volgend jaar ook in Mechelen te kunnen aanbieden. Het was een interessante vorming, verzorgd door Dominiek Olivier, tot eind januari 2016 nog vormingsmedewerker van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Het accent lag op kwaliteitsvolle inspraak en communicatie bij een proces van bestuurlijke optimalisering. De deelnemers kregen handvatten aangereikt om inspraak te faciliteren en de nodige achtergrondinformatie en werkvormen om binnen hun eigen bestuur actief te gebruiken in een BOS-werkgroep rond inspraak.

Zoals uit de hierboven samengevatte artikels blijkt, is participatie van alle stakeholders van bij het begin van het BOS-proces heel belangrijk, niet alleen om een ruim

draagvlak te creëren maar ook om eventuele weerstanden tijdig te detecteren en te vermijden. Er werd ook verwezen naar het charter goed bestuur, waar ‘inspraak’ één van de vier domeinen is.

Masterplan infrastructuur

Dat thema werd alleen in Antwerpen aangeboden. Maar het aartsbisdom viste het op voor het Voorjaarsseminarie op 8 maart 2016 (zie hierna).

Voorjaarsseminarie 8 maart 2016

Mede omwille van het BOS-proces blijkt het verzadigingspunt voor schoolbestuurders en leidinggevendenden nabij te zijn, althans wat vorming en vergaderingen betreft. Het aantal inschrijvingen voor de vier aangereikte thema’s tijdens het Voorjaarsseminarie was zo beperkt dat er keuzes geschrapt dienden te worden. In het bisdom Gent werd zelfs heel het voorjaarsseminarie van 1 maart afgelast. In Mechelen sneuvelde het thema **‘Welzijnsbeleid’**. Dat komt wellicht door het initiatief dat de stuurgroep preventieadviseurs op 9 november 2015 georganiseerd heeft in het Don Bosco Onderwijscentrum in Oud-Heverlee. Voor de interactieve workshop Welzijn op school, met medewerking van FOD WASO en IDEWE, kwamen toen ruim 100 deelnemers opdagen waaronder heel wat bestuurders en directeurs. Waarschijnlijk hadden zij zo kort daarna niet meer de behoefte om nog eens een vorming rond welzijn mee te maken, hoewel die gegeven zou worden door Franky Wauters, de nieuwe verantwoordelijke hiervoor in Katholiek Onderwijs Vlaanderen, en zich meer zou toespitsen op het welzijnsbeleid in een context van bestuurlijke schaalvergroting.

Ook het thema **‘Naar concretisering van de Katholieke dialoogschool’** werd geschrapt, enerzijds omwille van het gering aantal geïnteresseerden, maar ook omdat het thema uitgebreid aan bod komt op het congres dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen organiseert op 2 juni 2016 in Leuven. Het Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel heeft er de voorbije jaren al sessies over gegeven en wou nu vermijden dat deelnemers op korte tijd een te gelijkaardige inhoud aangereikt zouden krijgen.

Op dinsdag 8 maart 2016 vonden er daardoor maar twee sessies plaats in het Dioceesaan Pastoraal centrum in Mechelen.

Masterplan infrastructuur bij bestuurlijke schaalvergroting

Filip Canfyn tijdens de vorming Masterplan infrastructuur op 8 maart 2016 in Mechelen.

Filip Canfyn, een stafmedewerker van de Dienst Bestuur en Organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, was de spreker voor het thema ‘Masterplan infrastructuur’. Hij deed de deelnemers (een twaalftal) nadenken over wat er allemaal komt kijken bij het opstellen van een masterplan en van masterplanning, meer bepaald in een context van bestuurlijke schaalvergroting. Het is een heel complexe materie waarvoor men zeker een masterteam moet samenstellen onder leiding van een mastermanager. Die moeten zich buigen over kenmerken en potenties van het patrimonium, omgevingsfactoren en mobiliteitspatronen, ruimtelijke en stedenbouwkundige parameters, financiële kansen en limieten, behoeften en ambities. Canfyn illustreerde zijn uiteenzetting met tal van praktijkvoorbeelden. Opvallend was bv. dat heel wat schoolgebouwen die nu gebouwd worden over enkele jaren al verouderd zullen

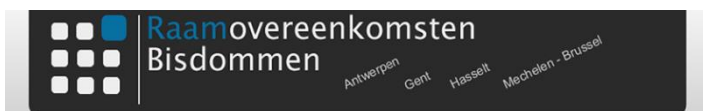

Vorming over het M-decreet na een half jaar toepassing, door Wilfried Neutjens op 8 maart 2016

zijn, omdat er te weinig aandacht gaat naar flexibel gebruik, energiegebruik, pedagogische vernieuwingen e.d.

M-decreet: toepassing en gevolgen na een jaar werking

Voor dat thema konden we een beroep doen op Wilfried Neutjens, niveaucoördinator voor het buitengewoon onderwijs binnen de Pedagogische Begeleiding van Mechelen-Brussel. Hij schetste de situatie na een half jaar werking van het M-decreet en antwoordde op vragen en bezorgdheden/knelpunten die opborrelen in zowel het gewoon als het buitengewoon onderwijs.

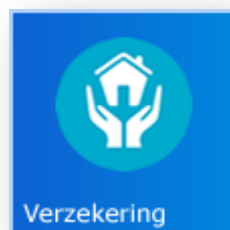

Stand van zaken overheidsopdrachten

Nieuw raamcontract handboeken basisonderwijs toegewezen

Recent werd het nieuwe raamcontract handboeken basisonderwijs toegewezen aan De Standaard Boekhandel, voor alle arrondissementen, behalve Oudenaarde en Gent-Eeklo, waar Boekhandel De Stip uit Nukerke het contract binnen haalde. Het contract is afgesloten voor twee jaar met mogelijkheid om nog twee keer met één jaar te verlengen, na gunstige evaluatie. 685 basisscholen tekenden in voor dit contract, waarvan 169 uit het aartsbisdom. De betrokken schoolbesturen en scholen kregen intussen een nieuwsbrief met alle nuttige informatie.

Verzekeringen

Voor het raamcontract Omnium opdrachten en Burgerlijke aansprakelijkheid bestuurders is het wachten op de definitieve toewijzing. Die wordt pas verwacht tegen eind juni, omwille van de omslachtige procedure. Voor het eerste contract tekenden 1264 scholen in, waarvan 344 uit het aartsbisdom. Op het andere contract gingen 334 schoolbesturen in, waarvan 103 uit het aartsbisdom. Op 17 maart 2016 vond in Mechelen een infosessie plaats over de verzekering van stagiairs. Medewerkers van IC-verzekeringen verzorgden de sessie voor een publiek van 75 man.

Kantoorpapier

De prijzen voor kantoorpapier werden vanaf eind januari 2016 voor de eerste keer naar boven aangepast, omwille van de gestegen papierprijzen. Dat belet niet dat het raamcontract een groot succes blijft met 1147 intekenaars.

Mobiele telefonie

Dit contract werd nog met één jaar verlengd.

Welzijn en preventie

Antwoorden op vragen van de stuurgroep preventieadviseurs en het werkveld

Op 19 januari 2016 vergaderde de diocesane stuurgroep Preventieadviseurs van Mechelen-Brussel in het Don Bosco Instituut in Haacht. Na afloop bezochten de stuurgroepleden de nieuwe lasafdeling van de technische school (zie foto's van Alfred De Wit).

Franky Wauters (foto website Katholiek Onderwijs Vlaanderen)

Memorandum stuurgroep preventieadviseurs beantwoord

Speciale gast voor deze vergadering was Franky Wauters, de opvolger van Jaak Palmans als contactpersoon voor welzijn en preventie in de dienst Bestuur en Organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Het was dé gelegenheid om hem reacties te vragen op het memorandum dat de Stuurgroep op 27 januari 2015 aan de koepel had bezorgd. Franky overliep een voor een de verwachtingen naar de dienstverlening vanwege Katholiek Onderwijs Vlaanderen waarop de preventieadviseurs van de regio Mechelen-Brussel durfden rekenen.

- **Uitwerken concrete risicoanalyses (RA), bv voor brand. De stafmedewerker van de Guimardstraat zou zich daarvoor kunnen omringen met (ad hoc-) werkgroepen vanuit het werkveld:** het is niet de bedoeling om vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KathOndVla) RA uit te werken. Daarvoor bestaan er voldoende instrumenten. Initiatieven uit het werkveld kunnen wel worden ondersteund. De concrete uitwerking wordt overgelaten aan de regio's. De coördinatie kan wel gebeuren vanuit KathOndVla., dat dan experts kan samenbrengen.

- **Het werkveld heeft vooral nood aan praktische modellen:** als er goede modellen beschikbaar zijn, kan KathOndVla. wel zorgen voor de verspreiding ervan via bijvoorbeeld een nieuwsbrief. KathOndVla. kan niet centraal werken in tegenstelling tot het GO! omdat het GO! één centrale dienst heeft. Dat kan binnen KathOndVla. niet worden georganiseerd. De koepel kan, op gebied van 'Welzijn op het werk' niets opleggen aan de scholen, hij kan enkel adviseren en voorbeelden van goede praktijk aanreiken. Het 'Welzijn op het werk' is de verantwoordelijkheid van de werkgever en dat zijn in dit geval de vzw's schoolbesturen.

- **Workshops om een Globaal Preventieplan (GPP) op te stellen:** Franky heeft al heel wat GPP's en Jaar-Actieplannen (JAP-en)

gezien en hij schrikt soms van de opstelling ervan. Hij begrijpt dan ook de nood aan workshops hierover. Als er een gerichte vraag komt, wil hij gerust de mogelijkheden bekijken. (Er worden binnenkort infosessies georganiseerd voor de verschillende regio's rond 'Tarificatie externe diensten' en 'Overheidsopdrachten externe diensten')

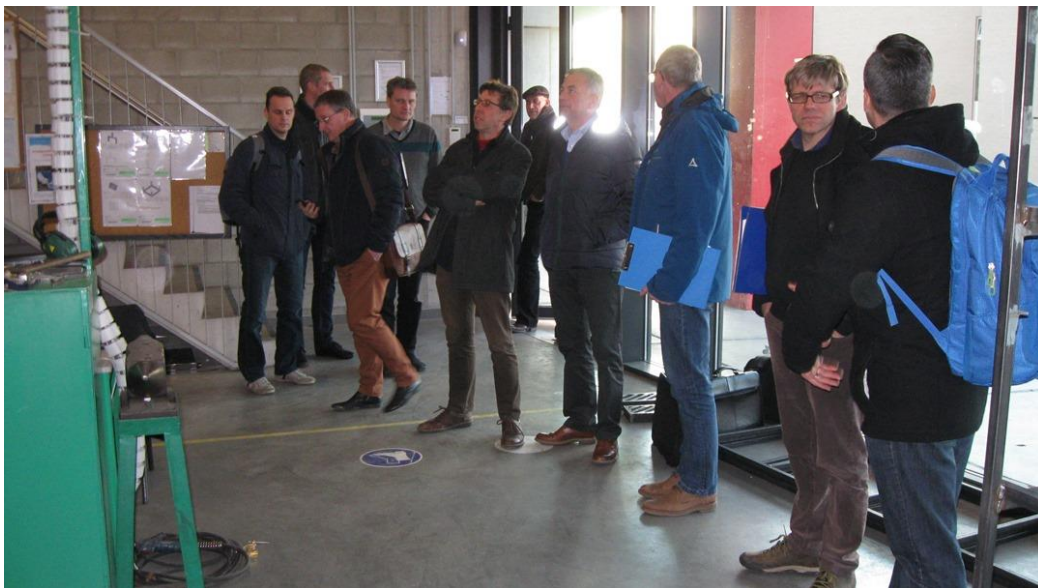
- **Elektronisch platform of platform op smartschool:** voor KathOndVla. bestaat er nog altijd een website met documenten en mededelingen. Daarvan zouden we gebruik kunnen maken. Preventieadviseurs (PA's) die in de Guimardstraat de opleiding niveau 3 hebben gevolgd, krijgen toegang tot een platform waar documenten op staan die zijn meegegeven tijdens de opleiding. Franky is ook aan het bekijken

wat mogelijk is binnen de nieuwe website. Hij heeft ook gevraagd of alle PA's een login zouden krijgen op de site van KathOndVla., zodat zij ook de mededelingen kunnen inkijken. De PA's kunnen via hun directie de aanvraag doen en een paswoord bekomen voor de website van KathOndVla.. KathOndVla. promoot het platform **AGORA-WEVEKO** en stelt zijn servers ter beschikking om de software daarop te laten draaien. Er zal ook nog worden bekeken wat het platform kan betekenen voor de PA's. De voorwaarden om gebruik te mogen maken van AGORA zijn o.a. dat de aanvraag is gebeurd en dat de opleiding is gevolgd. Aan dat laatste zijn kosten verbonden.

- **Beknopte checklists:** ook dat is mogelijk. Goede checklists kunnen ter beschikking

worden gesteld via een platform. Er zijn echter al zoveel checklists beschikbaar dat het moeilijk kiezen is. Daarom wordt er aan gedacht om AGORA als basis ('standaard') te nemen. Dat zal waarschijnlijk ook het geval zijn voor procedures.

- **Inventaris opstellen van alle nuttige tools die zijn uitgewerkt over heel het katholiek onderwijs in Vlaanderen en Brussel, om die ruimer ter beschikking te kunnen stellen:** de vraag zal binnenkort gesteld worden

om dit te doen per regio: waar zijn ze mee bezig en wat is er ter beschikking?

- **Vertaling van alle KB's (die eerder geschreven zijn op maat van bedrijven) naar het onderwijs:** dat gebeurt al via de mededelingen. Voor het KB tarificatie zal het nog even duren, omdat daarvoor nog onderhandelingen bezig zijn specifiek voor het onderwijs.
- **Bij vertegenwoordiging van het katholiek onderwijs bij het Ministerie opkomen voor de noden van het onderwijs, aandringen op een organiek ambt voor de PA en uitwerken van richtlijnen voor het bepalen van de minimumprestatie voor een PA:** opkomen voor de noden van het onderwijs zal zeker gebeuren. Een organiek ambt voor de PA ligt moeilijker omdat het twee verschillende materies zijn: de verplichting om een PA aan te stellen is federale materie, de statuten zijn regionale materie (Onderwijs). Dat zal zeker niet binnen korte termijn worden opgelost.

Voor de wetgever is een schoolbestuur een werkgever die moet voldoen aan de wetgeving: d.w.z. vanaf 20 werknemers moet er een PA worden aangesteld. Een Gemeenschappelijke Interne

Dienst (GID) waarbij engagementen worden aangegaan door iedere vzw, kan veel problemen oplossen. Franky Wauters heeft een Excel-bestand waarin de PA per halve dag zijn tijdsbesteding kan invullen. Dat kan dan dienen als argumentatie en motivering om meer uren vrij te maken voor de taak van PA. Als een GPP (Globaal Preventieplan) goed is opgesteld, is de PA geen eigenaar, maar enkel de penhouder van dat document. Iedereen van de hiërarchische lijn is eigenaar van het GPP.

De PA volgt enkel op. Het opmaken van een jaarverslag is wel de taak van een PA. Zorgsys heeft een model voor een GPP. Een GPP moet realistisch en haalbaar zijn (SMART) en voortvloeien uit een risicoanalyse. Een GPP is een vijfjarenplan en zou altijd met het huidige jaar moeten starten. Het moet dus een voortschrijdend plan zijn. Uit het GPP volgt het jaaractieplan (JAP). Men zou een JAP zodanig moeten opstellen (bv. In Excel) dat men kan filteren op data, verantwoordelijken, Een PA is adviserend, hij geeft advies aan zijn hiërarchisch overste. Die is het die beslist.

Audit: Het inspectieverslag hangt af (kan afhangen) van de inspecteur. In hoeverre is hier sprake van objectiviteit? Een mogelijk alternatief om dat te vermijden is om zelf een audit te doen die dan gebruikt wordt door de inspectie om te zien of het minimale veiligheidsniveau wordt behaald.

- **Zoveel mogelijk gelijkvormige documenten hanteren:** zie de punten hierboven.
- **Eén gemeenschappelijk aanspreekpunt binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen voor alle onderwijsniveaus en één rechtstreeks toegankelijke vindplaats voor informatie over welzijn op de website:** dat aanspreekpunt is er nu in de persoon van Franky Wauters (franky.wauters@katholiekonderwijs.vlaanderen). Aan de website wordt gewerkt.

- **Mailings om te attenderen dat op een bepaald moment iets in orde moet worden gebracht:** dat gebeurt al via de berichten van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Vragen en antwoorden interactieve workshop 'welzijn op school' van 9 november 2015

De vragen die tijdens de interactieve workshop 'Welzijn op school' op 9 november 2015 (zie verslag in vorig nummer) gesteld werden, hebben intussen allemaal een antwoord gekregen. De lijst van vragen en antwoorden vind je via de volgende link: /sites/default/files/imce/def.versie_vragen_antwoorden_interactieve_workshop_de_school_en_de_welzijnswet_-9-11-15.docx

Vieringen, conferenties...

Studiedag antiradicalisering

Chris Wyns

Op 16 maart 2016 deed Katholiek Onderwijs Vlaanderen onze regio aan met de Ronde van Vlaanderen over antiradicalisering. Niet toevallig bleek voor deze Ronde dat de meeste geïnteresseerden voor de sessie uit onze regio kwamen, een regio met o.a. steden als Brussel, Vilvoorde en Mechelen. Een ander verschil met de andere regio's was dat deze studiedag geen halve dag maar een hele dag duurde – kwestie van voldoende ruimte te hebben voor uitwisseling tussen alle aanwezigen. Dertig mensen namen aan de studiedag deel. *Jürgen Mettepenningen*, directeur Dienst Identiteit, verzorgde een korte bezinning en inleiding. Daarna nam *Chris Wyns*, expert diversiteit en radicalisering binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen, het woord tot de middag. Hij gaf een inleiding in termen en evoluties, gaf aan welke impact radicalisering heeft in de schoolwereld en lardeerde zijn verhaal met tal van praktijkvoorbeelden. Ook was er ruimte voor inbreng vanuit de zaal. Na de lunch ging de aandacht vooral naar preventie en werden casussen besproken die door de aanwezigen naar voren werden gebracht. De dag was verrijkend!

Advies en vragen omtrent radicalisering: chris.wyns@katholiekonderwijs.vlaanderen

Congres Directeurs secundair onderwijs

Houffalize 17-19 februari 2016

Het congrescentrum Ol Fosse d' Outh in Houffalize was van 17 tot 19 februari 2016 opnieuw gastheer van het directiecongres secundair onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel. Tweehonderd directeurs, pedagogische begeleiders en gastsprekers ontmoetten er elkaar tijdens drie lezingen, vier werkwinkels en natuurlijk ook bij de maaltijden en tijdens ontspanningsactiviteiten. Eén van de doelstellingen van het congres is immers ook de netwerking.

De rode draad door heel het congres waren duidelijk de 'uitdagingen' die we samen (moeten) aangaan op verschillende terreinen: de opvang van een groeiend aantal niet-begeleide minderjarige

vluchtelingen, de modernisering van het secundair onderwijs in een hervormd onderwijslandschap, met een vernieuwde visie op het curriculum, de aansluiting van het secundair onderwijs op het hoger onderwijs en op de arbeidsmarkt, de uitdagingen voor de ondernemerswereld...

Opvang niet-begeleide minderjarigen

De eerste spreker, *Roel Reubens* van Minor Ndako, diende zijn directeur David Lowyck te vervangen, die het in zijn organisatie de laatste tijd erg druk heeft bij de opvang van een groeiend aantal niet-begeleide minderjarige asielzoekers. De lezing ging over de oorzaken van hun komst, het opvangkader, de uitdagingen voor maatschappij en onderwijs. Reubens gaf eerst een historisch overzicht. Het is niet de eerste keer dat er veel vluchtelingen naar België komen. De wetgeving is ook geregeld aangepast en er kwamen nieuwe instanties bij, zoals de Dienst Vreemdelingenzaken, Fedasil en de dienst Voogdij. Volgens het Kinderrechtenverdrag moet de staat bescherming bieden en voor de minderjarigen een duurzame oplossing uitwerken: onderwijs, een voogd die de gezinshereniging met de ouders moet bewerkstelligen en de mogelijke terugkeer naar het land van herkomst. De spreker gaf ons inzicht in al die wettelijke bepalingen, de verblijfsprocedure, de rol van Minor Ndako. Dat is een vzw binnen de bijzondere jeugdzorg, met als missie te voorzien in een duurzaam traject binnen een zorgzaam klimaat. De organisatie richt zich tot jongeren die het meest kwetsbaar zijn en proberen inclusie te realiseren en ondersteuning te bieden. Dat dit geen gemakkelijke opdracht is, verwondert niet. De praktische hindernissen en vooroordelen zijn legio. Huisbazen zijn op een krappe huurmarkt niet happig om te verhuren aan minderjarige asielzoekers, voetbaltalenten binnen de doelgroep kunnen niet spelen bij gewone clubs wegens niet te verzekeren, werk vinden is niet evident... Het gaat de laatste jaren vooral over Afghanen, Syriërs en Irakezen. Er zijn 3919 nieuwe minderjarigen zonder ouders, hun voorkennis en hun taalkennis zijn heel verschillend. Een heel grote uitdaging voor het onderwijs, dat via OKAN-classes (Onthaalklassen Anderstalige Nieuwkomers) dient te werken aan de integratie van die jongeren in onze maatschappij. Het is belangrijk vanaf dag 1 na te denken over wat die jongeren willen bereiken, wat hun toekomst is. Hebben ze 'humaniora' nodig of voldoende tools voor de arbeidsmarkt? Wat is de rol van de CLB's? De taalachterstand kan de leermotivatie onder druk zetten. Leerkrachten moeten met een grote diversiteit kunnen omgaan en het

Roel Reubens

zou helpen indien het lerarencorps ook wat diverser was. Er dient gezocht te worden naar flexibele leerwegen. Tussen scholen met en zonder OKAN zou er meer solidariteit

mogen groeien, zo riep Roel Reubens ons op. Wie meer wil weten kan terecht op de website www.minor-ndako.be.

De gebruikelijke eucharistieviering in de kerk van Houffalize werd ditmaal vervangen door een niet minder verzorgde **gebedsviering** in het auditorium, opgeluisterd door het gelegenheidskoor, dat professioneel geleid en begeleid werd door de directeur van het Lemmensinstituut, Tom De Haes (foto).

Onderwijsminister Hilde Crevits

Vóór het avondmaal kwam *Hilde Crevits*, Minister van onderwijs, een korte toelichting geven bij het actuele onderwijsbeleid. Ze prees de grote creativiteit in de scholen. ‘Als de wind van verandering waait bouwen sommigen muren, anderen windmolens’ stelde ze vast. Het onderwijs mag geen muren bouwen. De Minister overliep de grote werven van het moment. De uitrol van het masterplan voor de modernisering van het secundair onderwijs is dringend nodig maar zit politiek vast. Het M-decreet krijgt wat tegenwind wegens moeilijkheden in de toepassing. Het is niet de bedoeling het buitengewoon onderwijs te laten verdwijnen, maar de expertise die daar zit, mee in te zetten in het gewoon onderwijs. Rond STEM (Science, Technology, Engineering en Mathematics) is er een actieplan. De technische scholen moeten overtuigd worden dat zij de STEM-scholen a fortiori zijn. Er komt een nieuw model van leerlingenbegeleiding. De CLB’s zullen meer netoverschrijdend moeten gaan samenwerken. In het kader van wetenschap en techniek in het basison-

derwijs is er discussie over het inzetten van bijzondere leermeesters. Volgens Minister Crevits zouden masters toegang moeten kunnen krijgen tot het basisonderwijs. Voor de afstemming tussen secundair en hoger onderwijs wil ze werk maken van een oriënteringsproef. De screening van de studierichtingen van de tweede en de derde graad levert interessante informatie op die kan helpen het aantal studierichtingen te reduceren. In het kader van de verbreding van de eerste graad wil Crevits een middenweg vinden tussen voldoende kansen om te oriënteren en tegelijkertijd getrapt te laten kiezen. Hoe de leerlingen uitdagen in hun sterktes en zwaktes en hoe de basisvorming ambitieus en voldoende gedifferentieerd maken? Wat wordt er van de overheid verwacht en in hoever kunnen de netten vrij zijn om het een en ander zelf in te vullen? Ze wil de positionering van alle studierichtingen klaar hebben tegen april 2016. Er zijn nog problemen met richtingen uit de derde graad die een gemengde finaliteit hebben, zoals handel en kantoor. Zulke richtingen kunnen niet tegelijkertijd én voorbereiden op hoger onderwijs én op de arbeidsmarkt. Moeten we naar een minor en een major gaan? De minister is geen voorstander van te veel opdeling.

Voor dual leren starten er 35 proefprojecten vanaf september 2016. Van alle betrokkenen wordt een engagement gevraagd: van de leerlingen een positieve keuze voor onderwijs en werk, van de scholen een plaats voor werkgevers in het opleidingstraject en van bedrijven voldoende kwalitatieve werkplekken.

(Foto: Thierry Dierickx)

Wat Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) betreft, ziet Hilde Crevits al veel goede voorbeelden van geoptimaliseerde besturen en logistieke samenwerking. Ze wil geen structuren opleggen en blijft bekommerd om lokale verankering, het behoud van de eigenheid van elk niveau in niveau-overstijgende regionale verbanden. Het moet uiteindelijk de leerlingen ten goede komen. Terwijl iedereen nieuwsgierig was naar het verschijnen van een nieuwe conceptnota of ontwerp van decreet, zei de minister dat ze één jaar meer tijd wou nemen om BOS samen te bekijken met het loopbaanpact. Voor dat laatste denkt ze aan

een lichtere opdracht met aanvangsbegeleiding voor startende leerkrachten, meer aandacht voor inhoudelijke jobdifferentiatie en professioneel onderwijskundig leiderschap. De eindtermen wil ze niet al te concreet formuleren, ze wil ruimte laten aan leerplanmakers en leerkrachten. Ze maakte zich zorgen over de vrijheid van onderwijs. Vanuit sommige politieke partijen komt die vrijheid onder druk te staan. Het concept van katholieke dialogeschool dat gelanceerd is door de koepel van het katholiek onderwijs, vindt Crevits schitterend. De politiek mag niet al het levensbeschouwelijke wegtrekken uit onderwijs, want dat is een deel van de identiteit.

Werkwinkels

Voor de tweede congresdag hadden de organisatoren gekozen voor een nieuwe formule: vier werkwinkels waar iedereen er twee van kon kiezen. De eerste twee werden 'Info- en consultatiesessies' genoemd over de volgende thema's:

- 'Basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs: een vernieuwde visie op het curriculum' met *Ria De Sadeleer* en *Lut Favoreel* van Katholiek Onderwijs Vlaanderen als begeleiders;
- 'Tweede en derde graad in een hervormd onderwijslandschap', begeleid door *Emile Claeys* en *Cindy Lammens* van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

De twee resterende 'infosessies' gingen over 'De aansluiting secundair onderwijs – hoger onderwijs' en 'De aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt'.

Aansluiting secundair – hoger onderwijs

Uw verslaggever koos voor de laatste twee. Voor de aansluiting secundair – hoger onderwijs waren *Amber Dewil* en *Katelijan Van Avermaet* van de KU Leuven de sprekers. Zij focusten op een realistische kijk op de overgang tussen secundair en hoger onderwijs. Hun taak is zoveel mogelijk studenten op de juiste plaats te krijgen in het hoger onderwijs. Daarom is het belangrijk dat de laatstejaars secundair onderwijs hun mogelijkheden realistisch inschatten. In een eerste deel schetsten de sprekers de studievoortgangcijfers van studenten in de bacheloropleiding. De studievoortgang blijkt nog voor een te grote groep studenten problematisch ondanks - of mede door - de versoepeling waarbij ze vakken waarvoor ze niet geslaagd zijn kunnen 'meenemen'. Nog te veel studenten (40%) geraken niet aan een bachelordiploma. Daarom is een goede oriëntering en begeleiding in de studiekeuze zo belangrijk. Via een ijkingstoets kunnen

Amber Dewil

Katelijn Van Avermaet

abituriënten hun slaagkansen beter inschatten, het door de KU Leuven ontwikkelde Luci-platform is een goed hulpmiddel maar het wordt het best gecombineerd met andere richtinggevendende ervaringen zoals het bijwonen van infodagen en open lessen. De bedoeling is dat leerlingen beter zicht krijgen op het eigen profiel en op de inhoud van de richtingen waarvoor ze interesse hebben. Leraren van het secundair onderwijs kunnen dat mee ondersteunen. Het Luci-platform biedt online hulp bij de studiekeuze, stimuleert reflectie, geeft feedback. De ijkingstoets die uitgewerkt is voor wiskundig-wetenschappelijke richtingen is niet alleen oriënterend maar heeft ook een voorstellende waarde.

Een directeur haalde nog eens het probleem aan van profs die tekort schieten op didactische vaardigheden, waardoor de slaagkansen van studenten ook gehypothekeerd kunnen worden.

Aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt

In de werkwinkel over de transitie naar de arbeidsmarkt kregen we boeiende informatie van VDAB-medewerkers *Sally Swaans* en *Leen Meeuws*. Hun bekommernis is om

Uiterst rechts: Sally Swaans en Leen Meeuws van de VDAB tijdens de werkwinkel ‘aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt’

samen met onderwijs voor een warme overdracht te zorgen. Ze bereiken momenteel te weinig jongeren. Die hebben te weinig kennis van de attitudes die werkgevers vragen. Positief is dat de ongekwalificeerde uitstroom gedaald is, maar 30% van de jongeren is na één jaar nog werkzoekend. Professionele bachelors hebben het meest kans op tewerkstelling. Wie stopt met voortstuderen na het ASO heeft veel minder kansen. De VDAB heeft de laatste jaren sterk geïnvesteerd in interactieve toepassingen (zie www.vdab.be/onderwijs) om jongeren te helpen een beter zicht te krijgen op de arbeidsmarkt en haar verwachtingen. Er staan beroepenfiches op, web-leercursussen die op het einde een attest afleveren, er is contact mogelijk met online coaches enzovoort. Er zijn gratis infosessies voor onderwijzers, filmpjes die ze kunnen gebruiken in de klas en nog meer interessant materiaal.

Even ontspannen

Na zoveel informatie kwam het ontspanningsprogramma in de namiddag goed van pas. Sommigen bezochten het vernieuwde War museum in Bastogne (foto links), anderen de grotten van Remouchamps, nog anderen trokken te voet naar de brouwerij van Achouffe of gingen wandelen in het nabije Filly (foto rechts). Ik koos voor het laatste. Het werd een prachtige wandeling langs le lac des deux Ourthes en door een klein Ardens dorpje.

Marc Erkens, pianist en boeiend verteller

's Avonds stond ons nog een gesmaakt optreden van *Marc Erkens* te wachten, opleidingshoofd muziek van LUCA School of Arts op de campus Lemmensinstituut. Hij loodste ons op een humoristische manier door enkele eeuwen klassieke muziek, via pianofragmenten en anekdotes uit zijn eigen leven en dat van componisten.

Modernisering secundair onderwijs

Ides Nicaise mocht op vrijdag de spits afbijten met een referaat over 'waarom de modernisering van het secundair onderwijs broodnodig is'. De spreker haalde moed uit de plannen van het katholiek onderwijs over die noodzakelijke hervorming. Hij zette nog eens de belangrijkste argumenten op een rijtje. Het is vooral een kwestie van een grotere sociale rechtvaardigheid. Wij oriënteren te veel op basis van

negatieve criteria en dat demotiveert leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren in meer gesegregeerde onderwijssystemen van elkaar vervreemden en een wrok ontwikkelen ten opzichte van het onderwijssysteem. Een hervorming die meer rekening houdt met de talenten van de leerlingen en die een te vroege oriëntering vermijdt, kan tot een hogere motivatie en betere prestaties leiden, ook voor wie na het secundair onderwijs op de arbeidsmarkt belandt. De vrees dat een meer comprehensief systeem zou leiden tot nivellering is ongegrond. Er zijn landen die sterk presteren en tegelijkertijd sterk sociaal rechtvaardig zijn. Beide kunnen perfect samen gaan. Uit onderzoeken blijkt dat er geen verliezers zijn bij de hervorming. Het masterplan dat nu voorligt bij de Vlaamse Regering is echter zeer vaag en wordt verschillend geïnterpreteerd door de meerderheidspartijen. De hervorming wordt nu 'modernisering' genoemd, de term 'brede eerste graad' is verdwenen en van de afschaffing van de onderwijsvormen is er nog geen sprake. Er komt wel een rationalisering van de studierichtingen vanuit een arbeidsmarktlogica. Nicaise had daar bedenkingen bij, ook bij het meer bindend maken van een B-attest. Hij hoopte dat de koepels hun agenda, die wat gedurfd is, kunnen doordrijven.

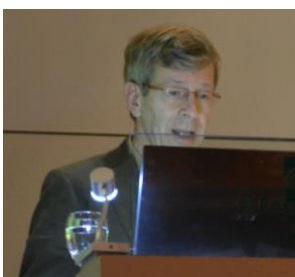

Foto boven: Ides Nicaise
Foto onder: Karel Van Eetvelt

Modernisering van onderwijs en bedrijfsleven

De slotspreker, *Karel Van Eetvelt*, gedelegeerd bestuurder van UNIZO, liet wat op zich wachten door verkeersperikelen, en ging dus wat sneller over zijn betoog, dat voort leek te borduren op het vorige referaat. De vraag 'is de modernisering van het onderwijs voor de bedrijfswereld wel modern?' suggereert dat de spreker daaraan twijfelt. Voor de bedrijfswereld is het belangrijk dat het onderwijs sneller inspeelt op trends en behoeften. Hij bedoelde enkele paradigmashifts met impact op de economie: van kortetermijn- naar langetermijndenken, van het louter uitvoeren van een transactie naar het opbouwen van een relatie tussen producent en consument, vertrekkend van ver-

trouwen, van lineair denken naar systeemdenken, dat meer circulair is en zich bewust is van duurzaamheid en recyclagemogelijkheden, van massaproductie naar decentrale, persoonlijke productie via bv 3D-printers, van gesloten productiesystemen naar vrijwillige open netwerken, waarbij expertise openlijk ter beschikking gesteld en gedeeld wordt. De ondernemingswereld moet zich aanpassen aan het feit dat de consument dankzij het internet overal gaat shoppen.

De vragen van de arbeidsmarkt en het aanbod 'matchen' niet altijd, het diploma komt vaak maar op de laatste plaats, competenties zijn meer van tel. Aanpassingsvermogen en flexibiliteit zijn belangrijk, ervaring met werkplekleren is een meerwaarde. Het onderwijs kan daar beter rekening mee houden.

De voorzitter van de stuurgroep, *Danny Pijls* (foto rechts) sloot het congres af, met een dankwoord aan de vele medewerkers.

Herman Frooninckx en Roger Standaert (foto's Jo Coppens)

Mini-colloquium voor Brusselse directeurs basisonderwijs

Op maandag 7 maart 2016 organiseerde de begeleiding basisonderwijs van de Regio Mechelen-Brussel een "Brusseldag", noem het een mini-colloquium.

Herinner je dat omwille van terreurdreiging 4 binnen het Brussels hoofdstedelijke gebied alle ingeschreven Brusselse directeurs het colloquium van 25, 26 en 27 november 2015 noodgedwongen misten. Dat getuigde van hun professionaliteit als schoolleider en van hun sterke betrokkenheid met team, ouders en zeker de kinderen. Kwestie van verantwoordelijkheid op te nemen! Een pluim voor hen, trouwens!

Een veertigtal directies schreven zich in voor dit evenement. Na het openingsreferaat 'De becijferde school!' van Prof. Em. Roger Standaert, een autoriteit op het vlak van onderwijsdeskundigheid, waarbij een kritische noot niet wordt geschuwd,

Stéphanie Van Eyen

konden de deelnemers kiezen uit een aanbod van vier werkwinkels. Die werden zorgvuldig geselecteerd vanuit de keuze die de meeste directies voor het colloquium aankruisten. Herman Frooninckx bracht 'De directeur kijkt naar 50 tinten!' tot leven. Linda De Cuyper en Joke Boeck brachten een schat aan materiaal aan tijdens hun werkwinkel 'Brede basiszorg vanuit 49 technieken!'. Katleen Koopmans en Ingrid Schoofs duidden het 'Positief omgaan met meertaligheid!', een gevoelig en herkenbaar onderwerp binnen de Brusselse context. Stéphanie Van Eyen en Luc Bosman namen de deelnemers mee in het boeiend verhaal van 'UDL, Universal Design For Learning, een andere bril?' Na het middagmaal in het Hof de Merode, volgde de sessie van een tweede gekozen werkwinkel.

De reacties van de deelnemers waren uiterst positief: prima initiatief, leerrijke inhoud, fijn om samen te tafelen... en gratis!

Hopelijk krijgen we bij het volgende colloquium van 23, 24 en 25 november 2016 niet opnieuw af te rekenen met een onvoorziene omstandigheid. (Hoewel, met de ervaring van 22 maart 2016 kun je daar nooit meer zeker van zijn...nvdr)

Jo Coppens

'Pesten-dat-kan-niet!'-prijzen voor scholen in Brussel en Dilbeek

De Basisscholengemeenschap Sint-Pieter en Sint-Guido in Anderlecht was op 1 februari 2016 gastheer voor de uitreiking van de prijzen van de actie 'Pesten-dat-kan-niet!'. De Minister van Onderwijs trok op die manier ook de Vlaamse Week tegen Pesten op gang.

De locatie was niet toevallig gekozen. Zo behoorden de basisscholen Sint-Pieter en Sint-Guido in de Dokter Jacobsstraat in Anderlecht tot de hoofdwinnaars van de wedstrijd, samen met VBS De Toverboom in Geel. Zij ontvingen het goud. Het zilver ging onder meer naar de Vrije basisschool Sint-Alena in Dilbeek. Dezelfde dag lichtte Minister Crevits in een panelgesprek haar beleid rond pesten toe en kreeg de schoolgemeenschap nog bezoek van niemand minder dan Koningin Mathilde. Ongetwijfeld een memorabele dag voor alle prijswinnaars. Het gebeuren kreeg dan ook ruime persbelangstelling.

Het was voor de scholen in Brussel en Dilbeek een hart onder riem om eens positief in het nieuws te komen, na de eerder negatieve berichtgeving tijdens de terreurdreiging van de laatste maanden. In zijn speech herinnerde directeur Dirk Hulsmans (mede namens zijn collega Claire Debecker), van de basisscholengemeenschap Sint-Pieter en Sint-Guido, aan die bewogen periode met gewapende militairen aan de schoolpoort. De school die verankerd is in een multiculturele gemeenschap helpt de kinderen keuzes maken in deze cruciale tijden. "Heel ons project rond schoolbemiddeling/pestpreventie maakt deel uit van een grotere visie en opvoedingsproject: kinderen zelf-kritisch maken, assertief en een eigen mening leren vormen, zodat ze later hun eigen keuzes kunnen maken. Zodat ze niet in polariserend wij-en-zij denken vervallen."

Bovenste foto: De schoolgemeenschap Sint-Pieter- en Sint-Guido ontvangt de eerste prijs

Onderste foto: Afgevaardigden van de Sint-Alenaschool Dilbeek verdienen zilver (Foto's: Basisscholen Sint-Pieter en Sint-Guido)

Dat is een hele uitdaging maar met een bevoegen lerarenteam kan dat. Het pest-preventie-plan van de Anderlechtse basisscholen vertrekt van een visie inzake pestpreventie: de scholen willen werken aan een positief, veilig en warm schoolklimaat. Het welbevinden en de betrokkenheid van elk kind is primordiaal. De directeurs en leerkrachten zien conflicten als een leerkans en grijpen onmiddellijk in bij grensoverschrijdend gedrag. Maar ook de kinderen zelf dragen hun steentje bij. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid. Kinderen kunnen kiezen of ze hun probleem zelf wensen op te lossen, of de hulp wensen van de leerkracht dan wel van het Help-team van leerlingen. Voor die laatste vorm van peer mediation worden er leerlingen speciaal opgeleid. De gouden aandachtspunten zijn: welbevinden – verbon-

denheid – veiligheid – betrokkenheid – assertiviteit – weerbaarheid – respect – waardering – verantwoordelijkheid – inspraak – participatie – communicatievaardigheden – taalvaardigheden.

De vroegere directeurs en pedagogische begeleiders van de scholen waren ook present bij deze feestelijke bekroning van vruchtbaar werk. Ik herinner me dat ook zij vroeger al voorop liepen in het verhogen van de betrokkenheid en inspraak van leerlingen. Dat dit geleid heeft tot een stevig uitgewerkt beleid voor verdraagzaamheid en tegen pestgedrag hoeft niet te verwonderen. Het toont nogmaals aan hoe belangrijk goed onderwijs kan zijn in deze conflictueuze tijden. De aandacht die de bekroonde schoolteams krijgen is meer dan verdiend en stemt ons hoopvol. Van harte proficiat.

Personalia

Nieuwjaarsontmoeting Vicariaat onderwijs

Op 7 januari 2016 vierde het personeel van het Vicariaat onderwijs de start van het nieuwe jaar, met een bezinning in de kapel van het Diocesaan Pastoraal Centrum in Mechelen en aansluitend een gezellige maaltijd in het huisrestaurant Hof De Merode. Bij het aperitief werden de afscheidnemende leden van de diensten Identiteit en Pedagogische Begeleiding nog even in de bloemetjes gezet: *Lutgard Croonenborghs* (Inspectie r.k. Godsdienst), *Sonia Backx*, *Greet Verbeke* (basisonderwijs) en *Guido Vandevenne*. Die laatste kreeg een Gouden Sint-Rumolduskruis opgespeld. Hij gaf begin januari de fakkel door als regiodirecteur van de pedagogische begeleiding in het Aartsbisdom aan *Peter Op 't Eynde*.

Afscheid en welkom

De Pedagogische Begeleiding moest afscheid nemen van *Yvan Ameye*, pedagogisch begeleider voor de taalbegeleiding in Brussel en de Rand. Hij vond een andere uitdaging bij de inspectie. Yvan wordt opgevolgd door *Iris Philips*, pedagogisch coördinator in de basisschool Sint-Joris in Brussel. Ze heeft ook ervaring als onderwijs-ondersteuner bij het voormalige

Foto boven: tijdens de Nieuwjaarsviering van het Vicariaat, met de afscheidnemende en de nieuwe regiodirecteur PBD rechts op de foto

Voorrangsbepaald Brussel en als wetenschappelijk medewerker bij het Centrum voor Taal en Onderwijs. Van harte welkom.

Foto onder: afscheid van Lutgard Croonenborghs

Proficiat

Aan *Kristel Gysemans*, die op 1 maart 2016 precies twintig jaar in dienst is op het secretariaat van het Vicariaat onderwijs en de Pedagogische Begeleiding in Mechelen. Ze kreeg felicitaties, een ruiker bloemen en lekkere pralines.

Foto rechts: Kristel Gysemans in de bloemetjes voor 20 jaar dienst